

A HALÁSZAT MINDEN ÁGAZATÁT FELÖLELŐ SZAKLAP.

KIADJA: AZ ORSZÁGOS HALÁSZATI EGYESÜLET ♦ ♦ SZERKESZTI: UNGER EMIL DR.

:: :: Kéziratok és szakkérdések :: ::
a szerkesztőség címére küldendők.

Előfizetési díjakat és hirdetések az
Országos Halászati Egyesület
(Budapest, V. ker. Kossuth Lajos-tér 11
:: :: II. emelet 213.) fogad el. :: ::

Szerkesztőség: Budapest,
II., Herman Ottó-út 15. sz.

M. Kir. Halélettani és Szenny-
vizzisztító Kísérleti Állomás

MEGJELENIK EGYELŐRE MINDEN HÓ KÖZEPÉN.

Az Országos Halászati Egyesület tagjai ingyen kapják.

Nemtagoknak előfizetési díj: $\left\{ \begin{array}{l} \text{Egész évre 12 pengő.} \\ \text{Fél évre 6 pengő.} \\ \text{Külföldre egész évre 16 pengő.} \end{array} \right.$
Állami alkalmazottaknak 50%-os kedvezmény jár.

:: :: Verantwortlicher Redakteur: :: ::
Dr. EMIL UNGER.

:: Administration: Ungarischer ::
Landes Fischerei Verein,
BUDAPEST, V.
:: :: Kossuth Lajos-tér 11. II. 213. :: ::

HALÁSZAT — (FISCHEREI)

FACHBLATT FÜR DIE GESAMTINTERESSEN DER FISCHEREI
Organ des Ungarischen Landes Fischerei Vereins Budapest.

Redaktion: Kgl. Ung. Ver-
suchsstation für Fischerei-
biologie und Abwasserbe-
seitigung Budapest,
II., Herman Ottó-út 15. sz.

TARTALOM: Felhívás. — Pontyjelölések és azok tanulságai a Balatonban. *Lukács Károly dr.* — Hálnév magyarázatok. *Beke Ödön dr.* — Magyarország halászati földrajza. *Homér Janka dr.* — Társulatok — Egyesületek. — Külföldi lapszemle. — Újdonságok — Vegyesek. — Árjegyzések — Hirdetések.

INHALTSANGABE FÜR DAS AUSLAND: Fischmarkierungen und ihre Erfolge am Balaton-See. — Fischnahmen Erläuterungen. — Die Fischerei Geographie Ungarns. — Auslandschau. — Gesellschaften und Vereine. — Vermischte Mitteilungen. — Fischpreise — Annoncen.

Felhívás!

Tisztelettel kérjük Egyesületünk tagjait és lapunk előfizetőit, hogy fizetési kötelezettségüknek *a mellékelt postatakarékpénztári befizető-lap* felhasználásával mielőbb tegyenek eleget. Az Orsz. Halászati Egyesület tagsági díja évi 12 P. Tagok ez összeg ellenében a lapot is kapják. A lap előfizetői, akik nem tagjai az Egyesületnek, évi 12 P előfizetési díjat fizetnek. Külföldi előfizetők részére a lap ára évi 16 P.

Állami alkalmazottaknak 50%-os kedvezmény jár.
Budapest, 1933 május hó 15-én.

Az Országos Halászati Egyesület
Elnöksége.

Pontyjelölések és azok tanulságai a Balatonban.

Irta: *Dr. Lukács Károly.*

Több mint négy éve mult, hogy Unger Emil dr kezdeményezésére rendszeres pontyjelölési akció indult meg a Balatonon, avégből, hogy az évenként behalásztásra kerülő nemes, gyorsnövésű pontyivadékoknak vándorlási és növekedési viszonyairól pontos adatokat gyűjt-hessünk. A földművelésügyi kormány halélettani és szennyvízkísérleti állomása Unger Emil dr tervei szerint — az Amerikai Egyesült Államokban használt haljelek

megfelelő módosításával — *puha aluminium szalagból* több ezer drb nagy és kis egyedekre egyformán felerősíthető haljelet készített, amelyek az ivadékok fark-úszója közelében az előzetesen késheggyel átszurt fark-izmon átfűzve *leszakíthatlan gyűrűvé* formálhatók, anélkül, hogy a hal testét egészségre és a létérti küzdelemre ártalmas módon csonkítanák.

Az első pontyjelölés a Magyar Tógazdaságok rt. fejérmegyei halastavaiból származó kétnyaras, túlnyomólag tükrös, 25—35 dkg átlagsúlyú ivadékokon történt Siófokon, *1928 november 28-án*. A megjelölt 100 drb ivadék Balatonfüred és Alsóörs között, az északi parttól 1000—2000 m-nyire került új otthonába. A rákövetkező két napon ugyanilyen eredetű 150 drb szintén 25—35 dkg átlagsúlyú ivadék kapott ellenőrző jeleket; e halak egy részét Almádi, másik részét Tihany irányában bocsátottuk elemükbe. Ugyanez év december 1-én a Magyar Tógazdaságok balatonföldvári tenyészetéből 20.000 drb egynyaras, átlag 8 dekás és 1800 drb, átlag 35—50 dekás kétnyaras, majdnem kizárólag tükröpontyot veltünk át behalásztásra. Ezekből az ivadékokból is megjelöltünk 50 drb-ot, mégpedig két drb egynyarasat (3556. és 3658. sz.), cca. 15 dekásat, míg a többi megjelölt ivadék két-nyaras, átlag 35 dekás volt, köztük egy (a 3600. számú) gerincferdüléses. A mondott négy nap alatt tehát 300 drb jelölt ponty került a Balatonba; a haljelek számai 3401-től 3700-ig sorakoztak.

Ezekből a jelölt pontyokból ezideig 11 drb, vagyis

közel 4% került felszínre, mégpedig, a kifogás időrendjében, a következők:

1929 május 10.	3683.	szemesi vízen	0:50 kg	30 cm	hossz.
" augusztus	3679.	rendesi (?) "	1:— "	(?)	— "
" szept. 18.	3590.	zamárdii "	1:— "	37 "	" "
" okt. 12.	3638.	kenesei "	1:25 "	40 "	" "
" "	3623.	szántódi révnél	0:75 "	35 "	" "
1930 márc. 14.	3559.	aligai vízen	1:55 "	38 "	" "
" aug. 15.	3546.	rendesi "	1:90 "	(?) "	" "
" szept. 7.	3406.	szemesi " cca.	2:50 "	52 "	" "
" " 18.	3593.	tihamyi "	2:60 "	54 "	" "
" okt. 21.	3549.	szemesi "	3:— "	57 "	" "
1931 jún. 8.	3662.	szántódi "	2:20 "	41 "	" "

A fent részletezett pontyok közül kettőt *sporthorgász* emelt ki, ú. m. a 3679. számút *Babos Sándor* fővárosi tanár, aki a jelet Csörgéy Titusz kiváló zoológusunk útján juttatta el Unger Emilhez, (sajnos, a részletes méretadatok és fogási körülmények feltüntetése nélkül) a 3549. számút *Dvorzsák Lajos* fővárosi műszerész, aki a szemesi mólóifal fogott tükörponty jelét egészen meglepő, szinte valószínűtlennek tetsző méretek bemondásával adta át ottani kezelőnknek. A 3546. számú ponty-jelét *Schenk Jakab* hírneves ornithológusunk vette le egy közel két kilós pontyról, melyet a fonyódi halászok a rendesi parti árusítás alkalmával juttattak kezére. A többi jelet a bérlő társaság halászhálójából szolgáltatták be; adataikat a siófoki, szemesi és tihamyi telepen pontos mérés útján állapították meg.

A jelölések első évében az ötödik pontyhalásítás december 10-én a veszprémi káptalan somogyfoki gazdaságából származott 25—28 dekás ivadékokkal történt, melyek közül 50 drb-ot láttunk el az 1701-től 1750-ig terjedő ellenőrző jelekkel. Az Arács és Tihany közti vizeken bebocsátott jelzett pontyok közül idáig egy sem került napfényre.

Az 1929. évi pontyhalásítások alkalmával nem történt ivadékjelölés.

Az 1930. évben három különböző kikötőben átvett pontyivadékok közül összesen 154 drb kapott ellenőrző jelet. A Fonyódon nov. 20-án bárkázott 30 q Inkey-féle gyönyörű, egészséges ivadékból 79 drb különösen fejlett, átlag 20 dekás egynyaras példány az 1801-től 1879-ig számozott jelekkel Kisörs és Badacsony közt került a Balatonba. Ezek közül a következő év tavaszán 5 drb, vagyis *kereken 7%* jött felszínre, mégpedig 3 drb a keszthelyi halászok nagyhálójába, kettő pedig varsába tévedt bele. Ez utóbbiak közül az egyik a behelyezés helyétől kb. 10, a másik azonban közel 50 km távolságra került kézre. A kifogott jelzett példányok közelebbi adatai a következők:

1931 márc. 22.	1840.	keszthelyi öböl	0:42 kg	31 cm	pikkelyes
" máj. 5.	1831.	" "	0:30 "	23 "	tükrös
" " 17.	1804.	gyenesdiási vízen	0:40 "	28 "	pikkelyes
" jún. 2.	1839.	alsóörsi "	0:30 "	25 "	tükrös
" " "	1870.	szigligeti "	0:49 "	32 "	pikkelyes.

Az 1930. év második jelölése december 1-én Siófokon ment végbe, az ádándi uradalomtól átvett 12—15 dekás egynyaras ivadékokon. Ezúttal 21 drb szépen fejlett, legalább 15 dekás egyed kapott ellenőrző jegyet. A bebocsátás a siófoki parttól cca. 5 km-re Tihany irányában történt, az utolsó megjelölt példányok már e község vizein kerültek új hazájukba. Az 1880. és 1900. közötti számokat viselő jelekből egyetlenegy sem került idáig felszínre.

Sokkal szerencsésebbek voltunk az 1930 december 10-én Balatonföldváron átvett kétnyaras (25—40 dekás) ivadékokon végrehajtott jelölésekkel. Unger Emil dr ez alkalommal 54 drb mondott nagyságú pontyot látott el a 301—314., 316—321., 323—330., 332—354.,

357—360. számú jelekkel. A vízbeeresztés a Földvár és Örvényes közti Balaton-szakaszon történt. Ezekből a jelzett kétnyaras pontyokból a mai napig 8 drb vagyis 15% került újra kézre, ami egyenesen *meglepő szép* eredmény. Ez a magas %-os arány, valamint az újra kifogott pontyok szép fejlődése, az ejtett seb tökéletes begyógyulása a legbeszédesebb tanúságok az Unger-féle haljelzési módszer kifogástalan célszerűsége mellett.

A kihalászott jelzett pontyok közelebbi adatai alább következnek:

1931 márc. 30.	309.	keszthelyi öböl	0:30 kg	23 cm	tükrös
" jún. 21.	331.	boglári kikötő	0:61 "	32 "	" "
" " 29.	301.	lellel vízen	0:55 "	32 "	" "
" július 23.	353.	ábrahám "	0:90 "	38 "	" "
1932 jún. 4.	327.	keszthelyi öböl	2:10 "	39 "	" "
" július 6.	307.	kisörsi vízen	1:80 "	46 "	" "
" nov. 23.	305.	örvényesi öböl	1:50 "	38 "	" "
1933 márc. 28.	343.	berényi vízen	2:80 "	55 "	" "

A nyolc drb jel közül kettőt horgászok szolgáltattak be, ú. m. a 331. számút *Simon Imre* Balatonbogláron, a 327. számút pedig *Mojzer József* Keszthelyen. A többi jelzett pontyot a bérlő társaság halászhálójából kerítették hálóba.

Nagyon figyelemreméltó a pontyok vándorlása szempontjából, hogy a nyolc közül három jelölt pontyot a bebocsátás helyétől 30—50 km távolságban, a berényi s keszthelyi vizeken halásztak ki újra. Még feltűnőbb ebből a szempontból, hogy az időrendben első újra kifogott pontyivadék alig negyedévre a beeresztés után, télvíz idején egész Keszthelyig jutott el, vagyis közel 50 km-nyit vándorutat tett meg — *fagypontra körüli hideg vízben!*

Az 1931. évben Siófokon, nov. 17-én átvett ádándi 8 dekás ivadékból 19 drb-ot jelöltünk meg a 2301—2319. számú jelekkel. Ezekből az új „colonus“-okból ezidáig egy sem került újra felszínre.

A ma, nov. 18-án ugyancsak Siófokon átvett tatai egynyaras tükrös ivadékból 18 drb-ot láttunk el a következő számú jelekkel: 2320., 2331—2336., 2338—2348. Ezek közül 2 drb került újra napfényre, vagyis több, mint 10%. Alig egy hónapra a bebocsátás után, néhány km-re a vízbeeresztés helyétől, Balatonszabadi vízen került hálóba december 23-án

a 2344. számmal jelölt tükörponty, 12 dekás súlyban, 18 cm hosszban.

A 2340. számú 1932 június 26-án Balatonkövesd alatt került hálóba, de már több, mint kétszeresére gyarapodva az eredeti súlyának, mint 31 dekás, 26 cm hosszú, 9 cm magas ivadék.

Az 1932. évben tavasszal és ősszel is volt pontyhalásítás s mindkét alkalommal történtek jelölések is. Az április 23-án Fonyódon átvett Inkey-féle iharosi, feltűnő szép, átlag 13 dekás nemes pontyivadékból 40 drb-ot látott el Unger dr az 1901—1940. közötti ellenőrző jelekkel. Az ivadékokat Ábrahám és Badacsony közt eresztettük a Balatonba. Ezekből a megjelölt halacskákból, amelyek legnagyobbja sem érte el a 25 dekagrammot, kevesebb, mint öt hónap alatt 7 drb, vagyis 18% került újra felszínre, mint fejlett, piaci példány. Ötven km körzetben oszlanak el újra a lelőhelyek, Balatonföldvár és Keszthely között. Három drb-ot találtak horgászok, négyet fogott a motorosháló. Súlyt helyezünk azon sporthorgászok nevének közlésére, akik a pontyjelek beszállításával a tudományos és közhasznú cél előmozdításához hozzájárultak. Sajnos, hogy a jelzett halak méretadatainak felvételénél még nem járnak el mindenütt a kellő alapossgal. Az 1917. sz. jelet Vonyarc alól *Dr Biba Ferenc* törvényszéki bíró, az 1907. számút

Székelty-Körmöczy Sándor igazgató-mérnök Balatonföldvállról, az 1910. számút Cziglin Gyula Keszthelyről szolgáltatta be.

Az Inkey-féle jelölt és kifogott pontyok adatai itt következnek:

1932 július	8.	1936.	szigligeti vízen	0.75 kg	35 cm	tükrös
" "	24.	1922.	B.-földvári "	0.60 "	32 "	"
" "	26.	1917.	vonyarci "	1.30 "	(?) "	"
" "	30.	1914.	Fonyód-üszögi "	1.— "	36 "	"
" aug.	8.	1907.	B.-földvári "	1.20 "	— "	"
" "	14.	1928.	keszthelyi "	0.85 "	26 "	"
" szept.	1.	1910.	keszthelyi "	1.10 "	35 "	"

Ezekből a méretadatokból az világlik ki, hogy május elejétől július végéig, vagyis a halak legnagyobb falánksága és legrohamosabb gyarapodása idején a valóban nemes fajtájú pontyivadék a Balatonban 60—80 dkg-ot, négy hónap alatt szerencsés körülmények között közel egy kg-ot is növekszik. Meg kell jegyeznünk azonban, hogy ilyen kevés adatból természetesen nem jogosult még általános érvényű következtetés levonása, mert a növekedésben az egyéni hajlamosságnak igen nagy a szerepe, ahogy ezt már a balatoni fogások növekedési viszonyainak tanulmányozásánál is tapasztalhattuk.¹

Az őszi pontyhalasítások alkalmával Unger Emil dr a múlt év nov. 19-én Fonyódon 50 drb Corchusiés Inkey-féle 12—16 dekás egynyaras, 20—29 cm hosszú ivadékokat jelölt meg a 8201-től 8220-ig terjedő számjegyekkel; dec. 2-án pedig Siófokon, a somogyfoki tógazdaságból származó 10—15 dekás egynyaras ivadék közül jelölt meg 51 drb-ot az itt következő számú jelekkel: 2801—2802., 2820—2821., 2826., 2834—2835., 2842., 2845—2846., 2849., 2857—2859., 2862—2900. A legutóbb megjelölt ivadékok átlag 14—15 dekásak és 23—25 cm hosszúak, majdnem kizárólag pikkelyesek voltak.

Ezekből a legutóbbi őszi jelölésekből ezideig csak egyetlen egy került újra kézre, két hónappal a behelyezés után, a jég alól, 1933 február 1-én, 2869. számjellel a zamárdii vízen, 15 deka súlyban, 23 cm hosszúságban. Hogy a fagyos vízben, a jég alatt növekedés nem állhatott elő, ez nyilvánvaló. Ép ezért az élve hazahozott halacsukat újra visszavittük az elemébe „*ut vivat et crescat*“, miután az ellenőrző jelet — a tudomány nevében — lefejtettük róla.

A fent elősorolt adatokból az derül ki, hogy a négy év alatt, vagyis 1928 nov. 28-tól 1932 dec. 2-ig megjelölt 681 drb pontyivadékból összesen 34 drb került napfényre, vagyis kereken 5%. Ezt az arányszámot eléggé biztatónak mondhatjuk, különösen, ha figyelembe vesszük, hogy a Balatonon az egységes halgazdasági hasznosítás, ami pedig az ilyen tudományos kísérletezések előfeltétele, erősen megcsorbított formában van csak megvalósítva. Néhány tucat igazi sporthorgász mellett ugyanis a nyereszkedés céljából horgászók nagy tömege és az orvhalászoknak a judikatura zavaros gyakorlata folytán mindjobban vérszemet kapó szabad csapatai dolgoznak a Balaton egész partvonalán a pontyok kiemelésén és egészen természetes, hogy a balatoni halgazdaságnak ezek az illegitím haszonélvezői akár jelölt, akár jelöletlen pontyzsákmányuk bejelentésétől bölcsen tartózkodtak és tartózkodni fognak, sajnos, a jövőben is.

A balatoni haljelölésekről adott ezen bevezető beszámoló után a jövőben minden év első negyedében szándékozunk a jelölések és jelkifogások újabb adatairól szaklapunk olvasóinak számot adni.

¹V. ö. szerző tanulmányát „A balatoni fogásról“. Megjelent a *Természettudományi Közöny* 1932 márciusi számában.

Halnév magyarázatok.

Irta: Beke Ödön dr.

Folytatás.

A balatoni gardát a Révai-Lexikon így jellemzi: „A garda a Csontoshalak rendjébe, a Nyilthólyagúak alrendjébe tartozó halfaj. Teste megnyúlt, két oldalt lapított, háta egyenes, vízszintes, hasa ellenben erősen íves, oldalvonala kanyargós, hónaljúszoí igen hosszúak és hegyesek, hátsórényúszoja messze hátraáll, szája függőlegesen hasított. A ponty-félék családjának legfeltűnőbb alakja.“ Tudományos nevei: *Pelecus cultratus* L., *Cyprinus cultratus* L., *Chela cultrata* Cuv., *Leuciscus cultratus* C. V., *Abramis cultrata* Nilss. Tehát az összes természetudósok a latin *culter* „kés“ szóval alkották nevét, mert valóban olyan, mint egy egyenes hátú, ivellő élű, nyeletlen konyhakés, amint nagyon jól látható a képes magyar Brehmben. Német nevei is: *Messerfisch* („késfal“), *Messerkarpfen* („késpony“), *Schwertfisch* („kardhal“), *Säbel* („szablya“), a dánban *Sabelkarpe*, a finnben *Miekka-kala* („kardhal“), az oroszban *Sablja*, *Sablanica*, *Sabla-ryba* („kardhal“), a szerbben *szablyar*, a tótban is *sablár*. Ezek után érthető, hogy Petényi a *kardos*, Herman Ottó a *sugárkardos* nevet adta halunknak, de Petényi a Tisza mellett a nép körében is feljegyezte *kardkeszeg* nevét. Csongrádon *kardakeszeg*-nek, a Duna mentén pedig *gárdakeszeg*-nek hívják, de ez a változat bizonyára *gardakeszeg*-nek hangzott eredetileg, mai alakja csak népetimológia terméke. *Kard* alakját is idézi Petényi a forrás megjelölése nélkül, s így nem lehet tudni, hogy a nép mondja-e magában is, ezt a változatát azonban már Grossinger följegyezte Ichthyológiájában (156. l.) A *kardahal* azonban Petényi és Herman Ottó egyező megállapítása szerint a Duna mellett használatos a nép ajkán. Az irodalmi nyelvbe került *garda* a Balaton mellől indult el, s ennek csupán alakváltozata a Köröstarcsán feljegyzett *gargya*, a Tisza mellékéről való *gyargya*, s a komáromi *gorda*, amely először szintén Grossingernél fordul elő a gardával egyetemben (i. m. 156, 170.) Miként a *garda* mellett van *gorda*, úgy a *karda* mellett is van *korda*, melyet Herman Ottó jegyzett fel Győrött. Véleményem szerint a *garda*-féle alakok csupán hangváltozatai a *karda*-féléknek, s ezek tekintendők eredetibbeknek. Így lett a szláv eredetű *gánya-fa kánya-fából* (*Viburnum opulus*), a *gácsér* „hímkacsa, kanréce“ *kacsér*-ből, s a *gödény*, *görény*, *gözü* török előzői is kezdetű szavak voltak. A *garda*, *karda*, *korda*, *gorda*, halnév a nyelvtudomány szempontjából nagyon fontos, mert e változatok őrizték meg a *kard* szó eredeti alakjait. A *kard*-ot a perzsa *kárd*, oszét *kard* „kés“ szóból származtatták, de — bár végeredményben ez a szó a magyar kardnak az őse, — mi nem közvetlenül vettük át, hanem szláv közvetítéssel, s valóban az egyházi szláv *korda* (vö. szlovén, alsószorb, szerb-horvát *korda*, cseh, lengyel, kisorosz *kord* „kard“) nemcsak alak, hanem jelentés tekintetében is közelebb állnak magyar megfelelőihez. A kardhalhoz hasonló elnevezések még: *kaszakeszeg* a Szamos, Maros mellett és a Bodroghközben, mellyel össze lehet vetni a német *Sichel*, *Sichelfisch*, *Sichling*, („sarlóhal“) neveket. A *lána*- v. *lannakeszeg* (Bodroghköz) első tagja *lána* „kasza v. fűrész pengéje“ Nagyunság, a régi magyar nyelvben *lanna*, *lanna*, *lamna*, *lámna* „Blatt, Blech“, laposan kiveret érc, s a latin *lamina*, *lamna* „pléh, laposra vert érc, kardvas, fűrészvas“ átvétele. *Vágóhal* neve Földinél, Petényinél és Szirmaynál fordul elő, e nevei azonban nem hitelesek, mert Szikszai-Fabricsius 1590-ben megjelent szójegyzékében a *Cobitis taenia* neve. Petényi és Herman Ottó *szabó* és *szabóhal* nevét is feljegyezte az Alsó-Dunánál, az utóbbi szerint talán „a has

ollószerű éléről, vagy az alak vékonyságáról“, de valószínűleg ez is azt jelenti „vágóhal“, mert a *szab* ige eredeti jelentése „vág, tép, szakít, hasít“ volt. Paasonen szerint a török nyelvek közé tartozó csuvasban az *ön* neve „kard-hal“ (*xəsj-pula*) v. „kés-hal“ (*kuzar-pula*) azonban ez kétséges, mert az illető halnak német neve szerinte *Kühling*, ez azonban a *Squalius cephalus*; orosz neve pedig *jasz*, ez meg a *Leuciscus rutilus*. A *jász* Berettyóújfalun, a *jác* Varbón, s a *jáz* a Bodroghközben szintén *Squalius cephalus*, s a tótban is a *jasz* ugyan-ezen hal.

Compó. A *Tinca vulgaris*nak e neve legrégebb halneveink közé tartozik. 1482-ben személynévként fordul elő, egy 1548-i oklevélben pedig halnévként. Eddig elfogadható magyarázata nem volt. Próbálták szamojéd és török szavakkal egyeztetni, de az egyeztetések egyrészt jelentésbeli, másrészt hangtani okokból nem állják meg helyüket. Minthogy sem a rokon, sem pedig a szomszéd népek nyelvében ehhez hasonló halnévre nem találunk, meg kell kísérelni, nem lehetne-e — mint más halneveket — a magyar nyelvből megfejteni. Herman Ottó azt írja alakjáról: „A test zömökebb, nem nagyon lapított“ (M. Halászat Könyve 692). A *compó*-nak kicsinyítő képzős alakja van a *Scardinius erythrophthalmus* (pirosszemű kele) *compók-hal* nevében. Erről is azt írja Herman O.: „a test zömök, magas“ (u. o. 716). Szerintem mind a két hal alakjáról kapta nevét s a *compó* a ma testrészt jelentő *comb* szóval függ össze. A *comb* azonban eredetileg nem volt testrészt jelentő szó, hanem általában azt jelentette: „vastag (hús) darab“. Székely és csángó nyelvjárásokban a *combot* *buc*-nak mondják (előfordul már Apácai Tsere Jánosnál és Pápai Páriznál), de ez is eredetileg általában idomtalan tömeget, föld-, hús-, fadarabot jelentett, mint kicsinyítő-képzős származékai bizonyítják: *bucka* „kis homok“, v. fővényrakás“ (Alföld); *bucok* „bucka, földben maradt fatörzs“ (Somogy-szentbalázs), „egy darab buckót képező idomtalan tömeg, pl hant, földrög, csomó agyag“ Cz. F.; „tömzsi kis ember v. gyermek“ (Zemplén m.); *buckó, bucók* „tuskó“ (Rábaköz). A *comb* és a *compó* összefüggését bizonyítja, hogy a Cz. F.; szerint a Balaton mellékén a *combó* „bábaseség, ki a szülő combját fogja“. E szó, melynek a combbal való kapcsolata már értelmezéséből nyilvánvaló, Hajdúszoboszlón és Debrecenben *compó* alakban fordul elő. A *comb*-nak van Kresznericsnél magashangú *cémp, lúdcémp*, Göcsejben pedig *lúd-cümpő* „a lúdpecsenye combdarabja“ változata. Az -ó -ő ezekben képző vagy járulékhang, de a -b -p sem tartozott eredetileg a szóhoz, mert Székelyföldön a *combot* ma is *com*-nak ejtik, tehát ez is csak -m után fejlődött járulékhang volt. Így keletkezett a népnyelvben a *csomó*-ból *csombó* és *csömbő* s a *lomb* is mai jelentésében csak 1867 óta fordul elő a Pápai Páriz-Bod féle szótárban; ez azonos „a kutya lelógó szőre“ jelentésű székely *lomb* szóval, mely a régi nyelvben *lomp* alakban is előfordul s alapszava a *lompos, lombos* melléknévnek, mely viszont *lomos* alakban is használatos a népnyelvben, valamint ennek alapszava: *lom* „a posztó szőre; szakállas zuzmó; zuzmara“. Ezek után kétségtelen, hogy a *compó* eredetileg azt jelentette: zömök, vaskos hal“.

Pér-hal. A *Thymallus vexillifer* e nevét Kenessey és Herman Ottó jegyezte föl a Szilágyságból és a Székelyföldről, az utóbbi helyről azonban már Krizánál is megtaláljuk. Egyházasujfaluban *pénzes* a neve, mert héja feltűnően pénzes. Ezért nevezte el Kenessey *pénzes pisztráng*-nak, Herman Ottó pedig *pénzes pér*-nek. Már említettem, hogy a *pér*-nek pontos megfelelője lenne a német *Piere* (*Maipiere, Lennepiere, Pierling*), csakhogy ezek a

Phoxinus laevis nevei, már pedig a *fürge cselle* a pontyos-félékhez tartozik, a *pénzes pér* ellenben a lazacfélék egyik faja. A *fürge cselle* egyik német neve azonban *Spirling*, a szintén lazacfélékhez tartozó *Osmerus eperlanus* (stint vagy eperlán-lazac) német nevei pedig *Stint* és *Spierling*. Valószínűnek tartom, hogy a *Spierling* és *Spirling* összefügg egymással. Ha azután ki lehetne mutatni, hogy a *Spierling* és a *Piere, Pierling* is összetartozik, akkor nem lenne semmi nehézség a magyar *pér* és a német *Piere* egyeztetésében, sajnos azonban a német halnevek nagy része még szintén magyarázatra szorul.

Vége.

Magyarország halászati földrajza.

Írta: Dr Homér Janka.* (Folytatás.)

Magyarország sporthorgászata.

Munkám e fejezetében először tisztázni próbálom a sporthorgászat fogalmát. Mit nevezhetünk sporthorgászatnak? Mennyiben sport ez s milyen viszonyban áll a sporthorgász a halással szemben? Hasznos-e, vagy káros a sporthorgászat a halászat szempontjából? Léleknevelő hatásáról; milyen Hazánk sporthorgászata? Mi az oka, hogy aránylag ilyen kevésse felkarolt ez a sport nálunk? Miért lenne előnyös, ha többen űznék? Idegenforgalom szempontjából milyen a jelentősége? Van-e általában gazdasági fontossága s ha igen, mi módon lehetne és kellene felkarolni és fejleszteni.

Magyarország sporthorgászatának ismertetése előtt köszönetemet kell kifejeznem Jahl Jenő min. oszt. tanácsosnak (Budapesti Sporthorgász Egyesület volt elnöke, jelenleg tiszteletbeli tagja) és Németh Endre kir. mérnöknek, akik szíves utbaigazításukkal ismertették úgy a sporthorgászatot magát, mint a jelenlegi állapotokat Hazánkban.

Segítségemre volt e kérdések tisztázásánál a Münchenben megjelent „Der Sportfischer“ c. folyóirat 1932 okt. 5. száma (Ungarnheft) is.

Mi tehát az a sporthorgászat?

Különösen a nyugati államokban az angoloknál, franciáknál, valamint a németeknél, svédekknél, norvégoknál igen régóta szokásos, hogy főképpen a művelt társadalom tagjai szabad idejüket a folyóvíznél, tenger-nél töltik és horgászattal szórakoznak. De vajjon miért is nevezik sportnak ezt? Tulajdonképpen, ha így hozzá-nemértő szemmel vizsgáljuk, azt gondolnók, hogy a sporthorgász leül a folyó, patak vagy tó partjára, beereszti horgát és türelmesen ülve várja, amíg valami akad a horgára, amit aztán diadaljelvényképpen hazaszállít. Ebben sok sport igazán nem volna. Azonban nem az az igazi sporthorgász, aki csak lesi türelmmel zsákmányát, hanem az, aki nem restel fáradságot, hanem esetleg szikláról-sziklára ugrándozva, szinte testi épségét sem kímélve, keresi zsákmányát. Éppen ezért a sporthorgászok nem azokat a vizeket kedvelik, ahol könnyűszerrel bőséges zsákmányhoz jutnak, mint pl a pontyos-vizeknél, hanem ahol küzködni kell, hiszen ilyen sziklás pl hegyi patakoknál sokszor még a zsákmány kihúzása is rengeteg ügyességet kíván. Ezért a vérbeli sporthorgász tehát nem az, aki konyhára dolgozik, hanem aki főképpen a ragadozó halakat űzi. Édesvizeken első-sorban a pisztrángféléket, másodsorban a csukát s harmadsorban a süllőt. Ezek megfogása nagyobb fáradsággal jár, sok ügyességet és tapasztalatot kíván a sport-

*Szerző értekezéséből a magyar halászat történeti részét, továbbá egyes — olvasóink előtt közismert dolgokat tárgyaló — részeket kihagytuk, tehát azt csak bő kivonatban közöljük. A szerk.

horgásztól, éppen azért nagyobb is a dicsőség ilyen zsákmánynál. Tehát ilyen szempontból a horgászokat két kategóriába sorolhatjuk: 1. Az igazi vérbeli sporthorgász a halfogást magáért a sportért űzi, szívvel-lélekkel fáradozik, szóval nem az a célja, hogy a konyha javára szállíthasson halat, hanem a dicsőség egyes ritka nagyságú halak megfogásáért. 2. A második kategóriába tartozó nem is sporthorgász, ennek ugyanis célja, hogy mentül jobb falatot juttasson a konyhára, kényelmes, haszonért dolgozó, tehát nem sportoló ember.

Nézzük most milyen a viszony a sporthorgász és a hivatásos halász között? Tulajdonképpen a halász nem veheti konkurensének a sporthorgászt. Az a kis mennyiségű hal, amit ez fog, az ő számára nem nagy veszteség, hiszen azt még el sem adhatja a sporthorgász, mert ez ellenkezik a sporthorgász fogalmával. Nagyonbbrészt olyan halakat is iparkodik fogni a sporthorgász, amely a halásznak nem oly fontos s különben sem biztos, hogy azt megfogta volna. Tehát jelentősebb kárt ilyen tekintetben nem okoz a sporthorgász a halásznak.

Azonban igenis hasznára van olyan szempontból, hogy távol tartja az orvhalászokat és mivel szenvedéllyel ragaszkodik a halakhoz, azoknak érdekeit állandóan szem előtt tartja, vigyáz, hogy a tilalmi időt, (amit a halak nyugodt ivása szempontjából a törvény elrendel) szigorúan betartsák, valamint arra is gondot fordít, ne-hogy a meghatározott méreten aluli halat fogjanak ki a vizekből (u. i. az értékes halakra szigorúan meg van szabva az a legkisebb méret, nagyság, amelyen alul forgalomba hozni tilos s ez igen fontos, mert sok tudatlan kapzsi halász, nem törődve azzal, hogy jövő esztendőre is szüksége van halra, a fiatal nemzedéket is kipszítaná). Ezért természetesen a halászok egyrésze nem rajong értük, mert megfélekednek róla, hogy az ő érdeküket is szolgálják ezzel a sporthorgászok. Tehát egész nyugodtan állíthatjuk, hogy a sporthorgász inkább hasznára, mint kárára van a hivatásos halásznak s csak az a halász nézheti rossz szemmel őket, aki nem gondolkodik s a pillanatnyi haszon túl nem lát.

Ichthyológiai szempontból is hasznos a sporthorgászat. Egyes vizek halfaunáját a sporthorgászok segítségével sokkal biztosabban megismerhetik. Hiszen az igazi sporthorgász örül annak, mennél ritkább hal kerül horgára s így gyakran felfedez egyes vizekben olyan halfajtát is, amiről addig ott nem tudtak. Nagyonbbrészt művelt emberek lévén, örömmel szolgálnak a tudománynak is és nem titkolják el „felfedezésüket“.

Jellemképzés szempontjából is igen ideális sportnak nevezhetjük. Hozzászoktatja az embert a legnagyobb türelemre, önuralomra, ezenkívül megszeretteti vele a természetet, hiszen az ilyen sporthorgásznak számtalan alkalma van a természet ölené minden varázsával megismerkedni. Lelkét felemeli és elvonja figyelmét minden káros szenvedélytől és hitvány szórakozástól s amellettt igen egészséges.

Az eddigiekben megismerkedtünk a sporthorgászattal, annak előnyeivel, nézzük most milyen e sport helyzete Hazánkban.

Sajnos, különösen, ha a nyugati államokkal vetjük össze az itthoni viszonyokat, meg kell állapítanunk, hogy elég siralmas a helyzet, aminek több oka van. (Folyt. köv.)

TÁRSULATOK—EGYESÜLETEK.

A „Budapesti Aquarium és Terrarium Egyesület“ 1933. év március hó 2-án tartotta meg ezévi tisztújító közgyűlését. Büttner Miklós elnök megnyitó szavai után a titkár, a pénztáros és a gazda beszámolóit következtek az 1932. évről. A beszámolók

tudomásulvétele után a tisztikar lemondott, hogy helyet adjon a tisztújító választásnak. Ezen választás végleges eredménye, tehát az Egyesület tisztikara az 1933. évre a következő: *Elnök:* Mihailovits György. *Alelnök:* dr. Hojnos Rezső. *Titkár:* ifj. Szabados Antal. *Pénztáros:* Major János. *Gazda:* Vida Lajos.

Számvizsgálók: Alexy Emil, Boncz Ferenc és Wenger Armand.

Választmányi tagok: Büttner Miklós, Vizer Vilmos, dr. Groh Ede, dr. Seenger Gyula, Kürthy György, vitéz Kohlener Barna. A megválasztott új elnök: Mihailovits György indítványára a közgyűlés egyhangú lelkesedéssel Kellner Jenő mellé még a következő urakat választotta meg tiszteletbeli tagnak az Egyesület hálája és tisztelete jeléül: Büttner Miklós, Vizer Vilmos, dr. Unger Emil, és Schneider József.

A Budapesti Aquarium és Terrarium Egyesület f. é. ápr. 6-án választmányi ülést tartott. Az ülés fontos pontot jelent az Egyesület életében, mert megtárgyalta mindazokat a kérdéseket és problémákat, melyek részint az Egyesület idei feladatával, részint pedig jövőbeli céljaival szorosan összefüggnek. A választmányi ülés fontosabb pontjai és határozatai röviden a következők: Két új tag lépett Egyesületünkbe, Soproni Albin igazg. és Gámán Ferenc egy. tanársegéd személyében, kiket a választmány egyhangúan tagokká választott. A tagdíjakat ezután az Egyesület posta útján fogja beszedni.

Az Egyesület könyvtárának rendezését, a szükséges munkák bekötését, valamint új művek és folyóiratok megrendelését szintén megszavazta a választmány. Hasonlóképpen hozzájárult az Elnökség által ajánlott azon tervhez is, hogy az Egyesület összeállít és kinyomtat az 1934. évre egy kis oktató és tájékoztató jellegű, praktikus zsebnaptárt.

Egyesületünk céljainak terjesztése érdekében szintén több terv megvalósítása lett megszavazva, így: előadásorozat tartása, a természetrajzszakos tanároknak, illetve professzoroknak a terjesztés és ismertetés munkájára való felkérése az ifjúság körében való intenzív propaganda-munka, tudományos intézeteinkbe való kirándulások, valamint szórakoztató és kutató célzatú turisztikai kirándulások stb. Az ülés még néhány aktuális kérdés és programmal-sal megtárgyalása után 10 óra 15 perckor zárult.

Folyó évi ápr. 20-án a budapesti Vörösmarty főreáliskola kémiai előadó-termében Dr. Hojnos Rezső tanár egyesületi alelnök rendezésével ismeretterjesztő előadás volt, melyen igen szépszámu vendégsereg jelent meg a nagyszámu tanuló ifjúságon kívül. Az előadást az Egyesület elnöke: bácsszentiváni Michailovits György tartotta „Aquariumi díszhalaink“ címmel. Érdekes és tanulságos előadását — mely ügyesen ölelte fel az aquarium berendezésétől a tartható halak természetrajzáig a fontosabb aquarisztikai problémákat — igen szép színes vetítettképekkel is illusztrálta. Még néhány aktuális ügyet intézett el a gyűlés az előadás után — miközben a vendégsereg örömmel gyönyörködött a budapesti „Diszhaltenyésztés“ vállalat által kiküldött szépen berendezett és kivilágított aquariumokban. A gyűlés a megkezdett komoly munka jóleső érzésében este 1/2 9 órakor ért véget.

ifj. Szabados Antal.
titkár.

Az érdunaegyházai halászati társulat f. é. április 6-án választmányi ülést tartott Herbst Jenő elnökletével. A tárgysorozat előtt az igazgató elparentálta Beliczay Endrét a társulatnak hirtelen elhalt legutóbbi elnökét. A rendes évi közgyűlés határidejét máj. 8-ban állapították meg, s ennek tárgysorozata előkészítésére a választmány letárgyalta a költségelőirányzatot, a bérléengedés iránti kérelmet stb. I.

A Marcal Halászati Társulat f. évi április hó 20-án tartotta évi rendes közgyűlését, melyen dr. Velsz Aladár elnökölt.

A közgyűlés az 1931. és 1932. évekre vonatkozó zárszámadásokat elfogadta. 1931-ben a társulat vagyona 7886 P-t tett ki; bevételé 2611 P, kiadása pedig, 800 P tartalékolásával együtt 1064 P-re rúgott. A maradványként mutatkozó 1547 P-t a halászati jogtulajdonosok között osztották szét, ami holdanként 19 P haszonrészesedést jelent. 1932. évben a vagyon 8686 P-re szaporodott, a bevétel azonban a haszonbér leengedése következtében 2200 P-re redukálódott. Az 1012 pengőnyi kiadás után — melyben újabb 800 P tartalékolás is bennfoglaltatik —, mutatkozó 1187 P maradvány haszonrészesedésként kiosztásra került.

Az 1933. évre szóló haszonbérlet kérésére a közgyűlés 30 %-al leszállította.

Elhatározta továbbá a közgyűlés, hogy a Holt Marcal halászati viszonyainak javítása ügyében szakvéleményért az Országos Halászati Felügyelőséghez fog fordulni. H.

Az Alsó-Rába halászati társulat f. év május 3-án tartotta évi közgyűlését, melyen Gillyén Sándor ny. miniszteri tanácsos elnökölt. Dr. Porsch József igazgató a társulat évi működéséről szóló jelentését ismertette. Elkészült az érdekeltségi kimutatás revíziója, amelyet most már közszemlére tesznek ki, hogy a társulati tagok esetleges kifogásait megtehessék. Azután történik

intézkedés ennek alapján a részesedés felosztására nézve. A társulat multévi bevétele 1735 P, kiadása 59 P, pénzmaradványa 1676 P.

Az 1933. évre költségelőirányzat nem készült, mert a társulati vízterületek bérbeadása most van folyamatban. I.

Külföldi lapszemle.

Kisponty a keresett cikk nemcsak nálunk, hanem Németországban is. A berlini kiskereskedők is ezt veszik, főleg $1\frac{1}{2}$ — $\frac{3}{4}$ fontos a keresett áru.

Pisztrángárak Németországban. Legalacsonyabb volt 1931 november és december hónap, amikor az élő porcióshal fontja 0.90 márkára esett le. A berlini vendéglők étlapjain a pisztrángadag 1.35 M volt ezen időben. Az ily kényszereladást a nagy pénzhiány okozta, és az áresés átterjedt azután a pontyra is. Az első tehermentesítés december közepén állott be, mikor elkezdtek a pisztrángot leölt állapotban szállítani Párisba. A piac 1932. év elején jobban megindult úgy, hogy nyár elején már a félfontos halban hiány mutatkozott.

Július—augusztusban az élénk kereslet folytán most már az árak is emelkedtek 1.80 M-ra. Sebespisztrángivadék ára valamivel magasabb volt a szivárványosnál, — ez utóbbinak ára nyomott volt és darabonként 5 pfennigre is leszállt. Sebespisztrángikra ára 3.5—4.25. M között mozgott (1000 drb). Szivárványos pisztrángikra a svájci és dán import következtében 2.5 M-ra is leszállt. (Fischerei Zeitung febr. 16.)

Mily haltakarmányt célszerű etetni? E kérdéssel foglalkozik egy német tógazda, a mostani kritikus időben, amikor a pontyárak a termelési költség alá süllyedtek. A németeknél az idén elég egynyaras ivadékok van, és jól járt az, aki a félkilónál nagyobb tenyészhalait piacra küldte, mert ezáltal az ivadékkészlet tehermentesült. Most a vámemelés némi reményt nyújt az áremelkedésre, de azért ez inkább a vevőközönség vásárlóképességétől függ. Az etetésnél a kedvezményes árú kukorica jöhet számításba, bár ennek hátrányos oldala ismeretes. A csillagfürt drága, mert ennek is felértékelték a vevőket. A jelen körülmények között a természetes táplálék szaporítására kell a súlyt helyezni. Ajánlja a csont-húslisztet is 15 % melással keverve (mázsánkénti ára 9.50 M.), mint kiegészítő takarmányt. (Fischerei Zeitung márc. 29.)

Tógazdaság és pontyiac helyzete Franciaországban és Csehszlovákiában. A franciáknál igen nagy izgalmat váltott ki már a kontingentálás híre is, és szemrehányást tesznek a német tógazdáknak, hogy a bevétel kérdésében a külfölddel nem léptek egyezésre. (Ezzel szemben a múlt év utolsó negyedére már kontingentálták a pisztrángimportot.) A francia pontyárak még a németnél is alacsonyabbak — (kb. 29 márká körül), ez csak úgy állhatott fenn, ha a franciák két éves üzemben tudnak termelni, de az ottani tógazdaságok nagyobb része csak 3 éves üzemben tenyészthet piaci pontyot.

Csehszlovákiában a tógazdaságok szervezettsége következtében az árak tartottabbak voltak. November elején megállapodtak a kereskedőkkel; a prima ponty 50 márkás árrban lett maximum (Morvaországban az árak valamivel magasabbak voltak, 59—60 márká), sőt Prágában a karácsonyi vásáron 65—75 márkára is felment. A fogyasztás emelése Prágában sok polgári halasvendéglő van, hol a tengeri hal mellett sült pontyot is tartanak (0.56—0.60 márká adagja). Az ily vendéglők igen nagy forgalmúak $1\frac{1}{2}$ —2 ezer mázsa ponty fogy el egy szezonban, ezt, a kitűnő elkészítés mellett, az olcsó árak és jó reklámnak köszönhetik.

A cseh pontyiacot a magyar és jugoszláv behozatal alig befolyásolja, mert annyira korlátozza ezt a fennálló devizarendele. Viszont a Németország felé irányuló kivitel is jelentéktelen. Végül eredményben megállapítható, hogy a cseh tógazdaságok a termést mind értékesítették. (Fischerei Zeitung ápr. 2.)

Ausztria halászata. Háború előtti időben igen jelentékeny volt, de a halászatilag jelentékenyebb területek most mind az utódállamokban vannak (cseh, jugoszláv, magyar tógazdaságok.) A mai Ausztria pontyos tógazdasága kisebb jelentőségű, úgy-hogy saját szükségletét is csak behozatal útján fedezheti. Körülbelül egy millió sillinget tesz ki az évi behozatal átlaga, súlyban pedig mintegy 8.000 q-nak felel meg a főleg Magyarországból és Jugoszláviából behozott édesvízi halak mennyisége. Ez év márciusában Wienben megalakult osztrák haltermelők szövetsége célul tűzte ki, hogy az árakat mérsékelje, a haltenyésztést pedig annyira fejlessze, hogy a behozatal mellőzhető legyen. A szövetségben vannak steier pontytenyésztők, az alpesi tartományok pisztrángtenyésztői és folyami halászok. (Fischerei Zeitung április 16.)

A cseh országos kultúratanács ez évi február 24-én tartott ülésén ismertette a halászat terén mult évben kifejtett alábbi tevékenységét: Közbenjárt a vasúti tarifa leszállítása érdekében, a földművelésügyi minisztériumnál pedig a haltenyésztés, mesterséges

költőtelepek stb. hathatóbb állami támogatása végett. A haljelöléseket szintén e tanács végeztette és 2.300 halat jelölt meg. Mintegy 2 millió sebes és szivárványos pisztrángikrát s 50 ezer csehkorona pénzbeli támogatást osztott ki. A tanács felügyelete alatt egy állami pisztrángos tenyésztelep is van. Kis tógazdaságokat e tanács útbaigazítással és pénzbeli támogatással lát el. Mult évben megindították a ráknak újratelepítését is kísérletképpen 4.000 drb kihelyezésével, minthogy a rákpestis Csehországban is kipusztította az állományt. Vízszennyezések által okozott halpusztulás kevesebb volt — valószínűleg, mert sok cukorgyár üzemen kívül állott. A halvívőhelyek védelme érdekében több alkalommal közbelépett a folyamszabályozásoknál, a halászati társulat működését ellenőrizte, és a haltenyésztésre vonatkozó szakelőadásokat tartott. (Der Deutsche Fischer ápr. 1.)

Csehországban az állatvédő egyesületek azt kérték a belügyminisztériumtól, hogy tiltsa el a békák fogását, mivel rendszer csak a hátsó combot vágják le az eleven állatról, s a többi testrészt pedig kintlódva pusztul el.

Az új cseh halászati törvénytervezet szerint a nyíltvizekben békát az foghat, a kié a halászati jog. Természetesen ez a jog nem terjed ki a partokra, ha ez másnak a birtokát képezi. (Der Deutsche Fischer ápr. 1.)

Bérmérséklés a sporthorgászoknak. A porosz kormány az állami vizeken bérmérséklést ad az oly bérlőknek, kik a halászatot horgászport, vagy általában nem kenyérkereset céljából gyakorolják. Ez a mérséklés a folyó és következő évre szól és 25 %-ig terjedhet, ennél nagyobb csak az esetben lehet, ha azt a gazdasági krízisen felül még egyéb körülmények (betegség, vízszennyezés által okozott halpusztulás stb.) is indokoltá teszik. (Mitteilungen der Fischerei Vereine ápr. 1.)

A folyami kotrások és a halászat. A kotrások a halászatot direkt és indirekt érintik. A kotrás általában medermélyítési munka, a kikotrott anyagot a folyónak más helyén rakják ki. A halászatot befolyásolja már a kotrógép munkája is, mert a működése közben a halállomány a helyet messze elkerüli, s ott a környéken halat fogni nem lehet. Azután folyami halaink egyrésze már a kotró által felkavart zavaros víztől is elmenekül, főleg akkor ártalmas ez, ha a felkavart fenék rothadó, kéntartalmú iszap, pl ahol szennyvízbevezetés lerakódása van. A kotróról vízbejutott kenőolaj is a csendes vízfolyásnál az ivó helyeken lerakódhatik. Ha a kotró oly helyen dolgozik, ahol a halak ivásra felvonnának, esetleg a szaporítást is károsan befolyásolhatja.

Közvetett kár az, hogy a kotró eltávolítja a fenék felszínét, ahol a haltáplálék van és a felkotort meder csak hosszabb idő múlva termékenyül be. Ha a kotrás helye halvívőhely is, a kár még jelentékenyebb. A kikotort fenék rendszeren gödrös marad és ott a huzóhálóval nem lehet dolgozni egy ideig, mert az alin nem simul a fenékhez, s így a halak kimenekülnek. Még indirekt károsítás állhat be a kikotort iszap elhelyezése által is, ha azt a parton a halak ivóhelyein rakják ki. Főleg a mellékágakat szokták a sárhajó kiürítésére felhasználni, a halállományra pedig fontos lenne, hogy ezeket ne töltsék fel. (Mitteilungen der Fischereivereine ápr. 1.)

Ismeretes, hogy a pontyok a friss agyagban szívesen turkálnak és igen sokan ajánlják azt is, hogy a pontytakarmányt agyaggal kell keverni, vagy pedig az etetőkarók körül a tó fenekét agyaggal beszórni. A német tógazdák között is sok vitára adott alkalmat az a kérdés, hogy az agyagnak a táplálékba való keverése helyes-e? Paul Vogel ezt a következő szempontból ajánlja: 1. Az agyag főleg az apróra darált takarmányt összetapasztja és az nem fog a vízben annyira szétmállani; 2. bakteriológiai hatása is van az agyagnak, a halak emésztésére kedvező befolyást gyakorol, a táplálék egyenletesebben elosztva jut a hal beleibe és jobban emésztődik; azonkívül 3. organikus tápanyagokat, de főleg a halnak szükséges ásványi alkotórészeket (mész, káli, foszfor-sav, magnézium) is tartalmaz; 4. végül igen jó ellenszer az agyag a halak bélparazitái ellen is. Szerinte az agyagtalaj tavaknak van a legtöbb tápanyaga, illetve természetes táplálék termelése. (Paul Vogel Korrespondenzblatt ápr. 15.)

Németországi ponty és compóivadék árai körül e tavasszal nagy zűrzavar volt, eleinte elhíresztelték, hogy nagy felesleg van; úgylátszik, — ez csak arra szolgált, hogy egypár nagykereskedő olcsó áron összevásárolja az anyagot, azután pedig úgy felment az ár, hogy a kétnyaras ponty (melyet azelőtt a piacra vittek 40 M-ért) 80—90 márkára, az egynyaras ivadékok 70 márkáról 150-re ment fel (Zentnerenként). (Paul Vogel Korrespondenzblatt ápr. 15.)

A halaszati pH értékének meghatározására különböző készülékeket használnak (Wulff-féle kolorimeter, Mihaelis-féle készülék, Merks Universalindikator). A készülékek által mért értékeket összehasonlítva — az előbbi kettő meglehetősen egyezik, míg az utóbbi túlmagas értékeket ad.

A gyakorlatban pH érték meghatározása azon célra szolgál, hogy a tógazda tájékozódást nyerjen afelől, hogy a víz al-

kalmás-e haltenyésztésre — tehát általában a víz jósága és változásai felől, hogy esetleg azt megfelelően befolyásolhassa. Erre nézve azonban tájékozást kaphat a lugossági fok meghatározása útján is (az eljárás Smolian és Schiemenz szakkönyveiben van leírva), mert ez a pH értékkel párhuzamosan változik, eltérés csak akkor van, ha a viznek szabad szén-sav tartalma is van. Ha a víz lugossági foka 0—5 közt van, vagy pedig a pH érték 5 vagy 5 alatt van, az már aggasztó. Gyakorlati szempontból olcsóbb és egyszerűbb a lugossági fok meghatározása. (Fischerei Zeitung ápr. 23.)

Illésy.

A bajorországi halászati egyesület kezdeményezése és vezetése mellett megbeszélések voltak a halkereskedők, termelők és végül a fogyasztók képviselőiben a háziasszonyok szervezete között a belföldi édesvízi halak értékesítésére vonatkozólag.

Elhatározták itt, hogy április 3-tól 8-ig bezárólag toborzó hetet fognak tartani, melyen a résztvevő szervezetek, a napisajtóval karöltve, a rádiót, filmszínházakat felhasználva, előadások tartása, főzőtanfolyamok létesítésével felhívják a közönség figyelmét a halászat gazdasági jelentőségére és az édesvízi halak értékes voltára. Tehát mindenütt ugyanaz: a belfogyasztás növelése minden elképzelhető eszközzel! (Allg. Fischerei Zeitung ápr. 1.)

A Fertő tó hasznosítása. A Fertő hasznosítására legutóbb egy oly gondolat merült fel, melynek megvalósítása nagyon sok szempontból kívánatos lenne.

Röviden szólva, a Fertőt beltengerré akarják átváltoztatni. Tudott dolog, hogy a Fertő vize annyira sós, hogy a ponty, csuka és egyéb édesvízi halak csak nehezen élhetnek meg benne. Azt tervezik, hogy a tó vizének sótartalmát annyira fogják fokozni, hogy abban tengeri halakat telepíthessenek meg. A tó mellé szódagyárat telepítenének, melynek szennyvizei 4-8 % sót tartalmaznak. E szennyvizet a Fertőbe vezetnék, miáltal annak vize egy bizonyos idő alatt a normális tengervíz sótartalmát elérné. Tervező a tó kis vízmélységén is tud segíteni. A szódagyáraknak nagy anyag-deponiái vannak, melyekből a tó töltésezhető lenne, a szükséges többlet víz pedig a Dunából volna kivezethető.

A tóba nemcsak a közönséges tengeri tömeghalak (hering stb.), hanem a finomabb és drágább fajták is be volna telepítendők.

Cikkirő a terv gazdasági jelentőségét elismeri és különösen idegenforgalmi szempontból tartja nagyra. Csak azt a megjegyzést fűzi hozzá, hogy a Meteorológiai Intézet köteleződésként arra, hogy a tó körül Ragúzának megfelelő tengeri klímát állítson elő. (Megjegyezzük, hogy fentieket az április 1. számban találtuk.)

Mikor ízlik a halhús legjobban? Minden halnak megvan a maga ívási ideje. Ilyenkor súlyából veszít és szakértők állítása szerint ize kevésbé jó. Ebből következik, hogy a különböző hal-fajták húsa a legelvezetesebb: a pisztrángé áprilistól-szeptemberig, ponty, compóé januártól-márciusig és augusztustól-decemberig. A csuka legjobb ízű júniustól-januárig, a fogas pedig augusztustól-márciusig. (Österreichische Fischerei Zeitung.)

H.

ÚJDONSÁGOK—VEGYESEK.

Gyász eset. Mély megilletődéssel vettünk hírt arról a súlyos csapásról, amely nagyérdemű választmányi tagunkat, PURGLY PÁL gazdasági főtanácsost, a felsőház tagját érte. Negyven évi harmónikus házasság után megdöbbentő hirtelenséggel hunyt el felesége, szül. vámosi és fajszi ANYOS ALICE, akit azon húsz esztendő alatt, amíg Siófokon a Balaton Halászati Részvénytársaság igazgatósági épületében lakott, e vállalat első küzdelmes lusztrumaiban, a magyar halászat felügyelősége minden tagjának mint ritka nagyműveltségű, vendégszerető úrinőt, igazi magyar nagyszonyt volt alkalma ismerni és becsülni.

Temetésén, április 21-én impozáns arányokban nyilvánult meg Nagyesztergár falunak, amelynek a megboldogult jótevő úrnője volt, valamint Veszprém, Zala és Győrmegegyék úri családjainak részvéte. Magyarország Kormányzójától, kinek a megboldogult férje révén rokona volt, meleghangú részvétírat érkezett melyen sujtott tagtársunkhoz. A Balaton halász- és hajóalkalmazottainak népes küldöttsége a gyászfátyollal bevont zöldselyem halászzászló alatt kísérté végső útjára a vállalat alapítójának és elnökének korán sírba szállt élettársát. Nagyrabcsült választmányi tagjának, valamint fiának, dr Purgly Sándor tagtársunknak gyászában Egyesületünk is mélyeséges részvétellel osztozik.

-s-y.

Személyi hírek. Entz Géza dr a tihanyi Magyar Biológiai Kutató Intézet tudós igazgatója a Magyar Nemzeti Múzeum természetrajzi tárainak főigazgatójává nevezetett ki. Ennek következtében székhelyét Tihanyból Budapestre helyezte át; de a Kutató Intézetnél az igazgató teendőit továbbra is szintén ellátja.

Krepuska Gyula dr-t a kultuszminiszter úr Ó excellenziája az Országos Magyar-Gyűjtemény-Egyetem létszámában, múzeumi segéd tiszté kinevezte. Krepuska szép sikerrel foglalkozott a hidro-

biológiával főleg a véglények kutatásával. Mindkét eseményhez őszintén gratulálunk.

Újabb balatoni pontyjelek. A balatoni pontyjelölésekről szóló ismertetésünk sajtó alatt volt, amikor két újabb jelzett ponty kifogásáról vettünk hírt.

Az **első**t április hó 3-án fogta ki a mótórósháló a fűzfői öbölben történt markolásnál (a jutalmat a jelet először észreévő Török Lajos halászmester-helyettes kapta érte). Az élve hazahozott pontyot a siófoki telepen még két hétig elevenen tartogattuk, amíg eladásra került. A 2319. számú jelet viselő pikkelyes ponty méretei a következők:

0.60 kg súlyú, 36 cm hosszú, 11 cm magas.

Behalásítása 1931 nov. 17-én Csupak és Alsóörs között a parttól kb. 2 km-nyire történt, 18 másik társával együtt, ádándi, nagyrészt pikkelyes tenyészanyagból. Másfél év alatt (két tél és egy nyár folyamán) keveset vándorolhatott, ha ugyan szabad erre következtetni abból a tényből, hogy a beeresztés és a kiemelés helye közti távolság alig 15 km-re tehető. Gyarapodása ez idő-tartam alatt kb. 45 dkg volt.

A **második** jelzett pontyot a balatonberényi vizen fogták ki a keszthelyi mótórósháló, április 6-án. Jelének száma: 8236; a szintén pikkelyes ponty még nem érte el a törvényes mértéket, mert 24 cm hosszúság és 9 cm magasság mellett csak 30 dekát nyomott. A jelet a most mult őszben, 1932 nov. 19-én Fonyódon történt ivadék-átvétel (Inkey és Corchus-féle anyag) alkalmával Kisörs alatt kapta Unger Emil dr kezéből. A tél folyamán nem egészen 20 km-t vándorolt és eredeti súlyának kétszeresére (15—16 dekát) nőtt.

Ez a két utóbbi jelzett pontyfogas a visszanyert jelek 0/0-os arányát 5.4 0/0-ra javította.

L. K.

Müncheni szakemberek látogatása magyar tógazdaságokban. Április hó 9-én virágvasárnapon Budapestre érkezett Dr R. Demoll titkos tanácsos, a müncheni egyetem híres tanára Dr O. Heuschmann és Dr E. Probst társaságában a magyar pontyanyag tudományos tanulmányozása és mérése céljából. Az egész nagyhetet és részben a húsvéti ünnepeket is hazai tógazdaságokban való munkával töltötték s április hó 18-án távoztak el. Látogatásuk alatt lapunk szerkesztője volt állandó kísérőjük. A nálunk végzett munkájukról külön cikkben fogunk legközelebb beszámolni.

Tenyésztési kísérletek különféle pontyanyaggal. A gödöllői m. kir. baromfitenyésztő szakiskola tógazdaságában, — mint már multhavi számunkban jeleztük — kísérletek indultak meg a Dr Karczag József egyesületi tagtársunk által fölvetett eszme megvalósítására. A kísérletben résztvevő, négyféle magyar tógazdasági nemesponty-anyag mellé, (a gödöllői anyagon kívül, mely az ötödik anyag) utólag Unger Emil dr ajánlatára a Velencei tóból vadpontyokból is szállítottak 75 drb-ot összesen 14 kg 90 dkg összsúlyban. E halak teherautón szállítva f. é. május hó 4-én kora reggel érkeztek a gödöllői tógazdaságba és megfelelő jelöléssel ellátva, mint hatodik fajta ponty helyettesített ki ugyanazon tóba, ahol egyenlő kedvező viszonyok között fognak az őszi lehalászásig maradni s a vadpontyok is a többiekkel egyformán lesznek takarmányozva. Lehalászáskor a kísérletet irányító bizottság fogja az eredményt megállapítani. A kísérletnek az O. H. E. választmányában történt megállapodás szerint nincsen növekedési verseny jellege. A résztvevőknek mindazonáltal véleményünk szerint jogukban áll az, hogy a kísérlethez használt pontyjaikat a jövő évi tenyészállatkiállításra, Budapestre szállítva, bemutassák.

Az **osztrák haltermelők szervezkedése.** Mintegy két évvel ezelőtt az Osztrák Mező- és Erdőgazdasági Egyesület keretében (Bécs, I., Schauflegasse 6.) halgazdasági osztalet alapítottak, mely Ausztria halgazdái magángazdasági érdekeinek előmozdítását tűzte ki céljául. Vám- és kereskedelempolitikai előnyök, adóügyi kedvezmények elérésére való törekvések mellett az egyes termelők tanácsokkal való ellátása is tervbe vétetett a haltermelés javítása és racionalizálása érdekében. Nemrég volt Alsó-Ausztria és a Burgenland pisztrángtenyésztőinek gyűlése R. Wollek nemzeti tanácsos elnöklete alatt Bécsben, melyen Felső-Ausztria és Stájerország pisztrángtenyésztőinek képviselői is résztvettek, ahol elhatározták Bécs, Alsó-Ausztria és Burgenland haltermelőinek szövetségbe tömörülését. E szövetség vezetőjeül A. Cerny tanárt, az Osztrák Mező- és Erdőgazdasági Egyesület halászati szakosztályának ügyvivőjét választották meg. A stájer pisztrángtermelés ügyének képviselője Carl Hinterer-t, az ismert nevű kallwangi pisztrángtenyésztőt bízták meg. A pontytenyésztés terén, melyet főként Alsó-Ausztriában és Stájerországban üznek, szintén eredményes szervezkedés jelei mutatkoznak, amennyiben az említett egyesület halászati szakosztálya az ezzel foglalkozó termelőket is közelebb hozta egymáshoz és vám- és kereskedelempolitikai tekintetben, valamint adózási kérdésekben figyelemreméltó eredményeket biztosított számukra. Az érdekeltek szorosabb összetartását egy újabb, havonként megjelenő folyóirat: „Oesterreichs Fischereiwirtschaft“ hivatott ápolni és állandósítani. Dr U. E.

Árjegyzés. A Halbizományi és Halértékesítő rt. és a Zimmer Ferenc halkereskedelmi rt.-tól nyert értesítés szerint *április* hó folyamán a nagybani halárak kilogrammonként a következők voltak:

Édesvízi élőponty	{ nagy	0:95—1:00 P
	{ kicsi	0:80—0:85 ”
Édesvízi jegeltponty		0:60—0:80 ”
Balatoni fogassüllő	{ I. oszt.	6:00— — ”
	{ II. „	3:60— — ”
	{ III. és IV. „	2:60—2:80 ”
Dunai süllő	{ I. oszt.	4:00— — ”
	{ II. „	2:80—3:00 ”
	{ III. és IV. „	1:80—2:40 ”
Harcsa élő	{ nagy	2:60—2:80 ”
	{ kicsi	2:00—2:20 ”
Harcsa (jegelt)	{ nagy, vágó	2:60— — ”
	{ közép „	2:40— — ”
	{ kicsi „	1:60—2:00 ”
Csuka élő		0:80—2:00 ”
Compó		0:95— — ”
Kárász		0:90— — ”
Ön		0:70—0:80 ”
Balatoni keszeg		0:40—0:50 ”

Forgalom vontatott, irányzat lanyha.

A lap kiadásáért felelős: Dr Unger Emil.

ZIMMER FERENC

BUDAPEST

IX. KER. KÖZPONTI VÁSÁRCSARNOK

Veszünk és eladunk bármily mennyiségű élő és jegelthalat

Telefonszámok:

Központi vásárcsarnok: Automata 854—48.

Fióküzlet: V., József-tér Automata 816—79.

Iroda: VIII., Horánszky-utca 19. J. 335—39.

HALKERESKEDELMI R.-T.

MAGYAR

TÓGAZDASÁGOK R.-T.

BUDAPEST, V., JÓZSEF-TÉR 8.

TELEFÓN: AUTOMATA 809—21. SZ.

LEVÉLCÍM: BUDAPEST 4., POSTAFIÓK 271.

Több mint 6000 kat. hold terjedelmű tógazdaságaiból SZÁLLÍT tenyésztésre nemestörzsű egynyaras és kétnyaras pontyot, pontyanyákat, harcsaivadékokat, fogassüllő-ivadékokat és fogassüllő-ikrát a következő helyekről: Balatonföldvár, Bia, Bicske, Gelej, Hortobágy, Iszkaszentgyörgy, Mike, Nagyláng, Örspuszta, Pellérd, Sárd, Sáregres, Sárszentmiklós, Somogyszentmiklós, Szabadbattyán, Tápíószecső, Tüsképusztáról és Varászlóról.

HALBIZOMÁNYI ÉS HALÉRTÉKESÍTŐ

R.-T. HALNAGYKERESKEDÉS
BUDAPEST

Levélcím: Budapest 4., Postafiók 271.,; Telep és iroda: IX., Csarnok tér 5.; Elárusítóhely: IX., Közp. vásárcsarnok; Központi iroda: V., József tér 8., Telefonsz.: Aut. 809—22.

Telefonszám:

Nappal ■

Aut. 856-36.

Éjjel ■

Aut. 591-22.

Szállítási oszt.: Aut. József 68-7-16.

Megvesszük tógazdaságok egész haltermését, szállítunk a Magyar Tógazdaságok Rt. kezelésében levő tógazdaságokból elsőrendű gyorsnövésű cseh, bajor egy és kétnyaras pontyokat, anyapontyokat s minden más tenyészhalat, megtermékenyített fogassüllő ikrát, valamint etetési üzemre berendezett tógazdaságok részére különféle haltakarmányt.

STEINER MÁRKUS HALNAGYKERESKEDŐ

Bizományi eladásokat is kedvező feltételek mellett vállal el. Telefon: Aut. 866—19. Este hét óra után 843—27 sz. Veszek és eladok bármily mennyiségű élő- és jegelthalat. Iroda: IX., Erkel-utca II.

Budapest, IX. ker.
Központi vásárcsarnok.

BARTA LIPÓTNÉ HALKERESKEDŐ

Telefón:
IRODA: AUT. 850—71.
ÜZLET: AUT. 855 84.

BUDAPEST, IX. KER.
KÖZP. VÁSÁRCSARNOK

HALÁSZHÁLÓ

puha insleg és kötél, hálófonal, para-fa-alattság, rebzsinór minden mennyiségben kapható

ÁDÁM MIKSA
R.-T.-NÁL BUDAPEST

Főüzlet: IV. Ferenc József-rakpart 6-7
A Ferenc József-híd és Erzsébet-híd között
Telefón: Aut. 843—10.

Fióküzlet: VII. Thököly-út 16. szám
A Keleti pályaudvar ind. oldalával szemközt
Telefón: József 361—71.